

517.

Ce qui nous empêche souvent de bien juger des sentences qui prouvent la fausseté des vertus, c'est que nous croyons trop aisément qu'elles sont véritables en nous. (ms. G.)

518.

La dévotion qu'on donne aux princes est un second amour-propre. (ms. G.)

519.

La fin du bien est un mal, et la fin du mal est un bien. (ms. G.)

520.

Les philosophes ne condamnent les richesses que par le mauvais usage que nous en faisons; il dépend de nous de les acquérir et de nous en servir sans crime; et au lieu qu'elles nourrissent et accroissent les crimes, comme le bois entretient le feu, nous pouvons les consacrer à toutes les vertus, et les rendre même par là plus agréables et plus éclatantes. (ms. G.)

521.

La ruine du prochain plaît aux amis et aux ennemis. (ms. G.)

522.

Comme la plus heureuse personne du monde est celle à qui peu de chose suffit, les grands et les ambitieux sont en ce point les plus misérables, puisqu'il leur faut l'assemblage d'une infinité de biens pour les rendre heureux. (ms. G.)

523.

Une preuve convaincante que l'homme n'a pas été créé comme il est, c'est que, plus il devient raisonnable, et plus il rougit en lui-même de l'extravagance, de la bassesse et de la corruption de ses sentiments et de ses inclinations. (ms. G.)

524.

Ce qui fait tant disputer contre les maximes qui découvrent le cœur de l'homme, c'est que l'on craint d'y être découvert. (ms. G.)

517.

Εκείνο που συχνά μάς εμποδίζει να κρίνουμε καλά τα γνωμικά που αποδείχνουν πως οι αρετές είναι κίβδηλες είναι το ότι πιστεύουμε πάρα πολύ εύκολα πως οι δικές μας είναι γνήσιες.

(524)

518.

Η ευσέβεια που διδάσκουν στους ηγεμόνες είναι μια δεύτερη φιλαυτία.

(261)

519.

Το τέλος τού καλού είναι ένα κακό, και το τέλος τού κακού ένα καλό.

520.

Οι φιλόσοφοι καταδικάζουν τα πλούτη μόνο και μόνο επειδή τα χρησιμοποιούμε άσκημα. Από μας εξαρτιέται να τ' αποκτούμε και να τα χρησιμοποιούμε δίχως να κάνουμε έγκλημα. Κι αντί να τρέφουν και ν' αυξάνουν τα εγκλήματα, όπως τα ξύλα συντηρούν τη φωτιά, μπορούμε ν' αφιερώσουμε τα πλούτη σε όλες τις αρετές, και να τα κάνουμε μάλιστα έτσι πιο ευχάριστα και λαμπρότερα.

521.

Η καταστροφή τού γείτονα αρέσει σε φίλους κι εχθρούς.

(583)

522.

Μια που ο πιο ευτυχισμένος άνθρωπος του κόσμου είναι ο ολιγαρχής, οι μεγάλοι κι οι φιλόδοξοι είναι, όσο γι' αυτό, οι πιο δυστυχισμένοι, αφού τους χρειάζεται να μαζευτούν αμέτρητα αγαθά για να τους κάνουν ευτυχισμένους.

523.

Μια πειστική απόδειξη πως ο άνθρωπος δεν δημιουργήθηκε τέτοιος που είναι, είναι πως, όσο γίνεται λογικότερος, τόσο περισσότερο ντρέπεται από μέσα του για την παραξενιά, την ταπεινότητα και τη διαφθορά τών αισθημάτων και των ροπών του.

524.

Εκείνο που κάνει να επικρίνονται τόσο πολύ τα ηθικά αξιώματα που ξεσκεπάζουν την ανθρώπινη καρδιά, είναι που ο καθένας φοβάται μην ξεσκεπάσουν και τον ίδιο.

(517)

525.

Le pouvoir que les personnes que nous aimons ont sur nous est presque toujours plus grand que celui que nous y avons nous-mêmes. (ms. G.)

526.

On blâme aisément les défauts des autres, mais on s'en sert rarement à corriger les siens. (ms. G.)

527.

L'homme est si misérable, que tournant toute sa conduite à satisfaire ses passions, il gémit incessamment sur leur tyrannie : il ne peut supporter ni leur violence, ni celle qu'il faut qu'il se fasse pour s'affranchir de leur joug ; il trouve du dégoût, non seulement en elles, mais dans leurs remèdes, et ne peut s'accommoder ni du chagrin de sa maladie, ni du travail de sa guérison. (ms. G.)

528.

Les biens et les maux qui nous arrivent ne nous touchent pas selon leur grandeur, mais selon notre sensibilité. (ms. G.)

529.

La finesse n'est qu'une pauvre habileté. (ms. G.)

530.

On ne donne des louanges que pour en profiter. (ms. Vallant.) ⁴⁴

531.

Les passions ne sont que les divers goûts de l'amour-propre. (ms. Vallant.)

532.

L'extrême ennui sert à nous désennuyer. (ms. Vallant.)

533.

On loue et on blâme la plupart des choses parce que c'est la mode de les louer ou de les blâmer. (ms. Vallant.)

534.

Force gens veulent être dévots, mais personne ne veut être humble. (ÉD. 1693.)

525.

Η εξουσία που έχουν επάνω μας τα πρόσωπα που αγαπούμε, είναι σχεδόν πάντα μεγαλύτερη απ' εκείνην που έχουμε εμείς οι ίδιοι πάνω στον εαυτό μας.

526.

Εύκολα επικρίνουμε τα ελαττώματα των άλλων, σπάνια όμως τα χρησιμοποιούμε για να διορθώσουμε τα δικά μας.

527.

Ο άνθρωπος είναι τόσο άθλιος που, ενώ καταγίνεται αποκλειστικά στο να ικανοποιεί τα πάθη του, κλαίγεται ακατάπαυτα για την τυραννία τους. Δεν μπορεί να υποφέρει ούτε τη βία τους, ούτε κι εκείνην που πρέπει ν' ασκήσει στον εαυτό του για να ξεσκλαβωθεί από τον ζυγό τους. Αηδιάζει, όχι μονάχα με τα πάθη του, παρά και με τα γιατρικά τους, και δεν μπορεί να συνηθίσει ούτε στη θλίψη τής αρρώστειας του, ούτε και στην προσπάθεια της θεραπείας του.

528.

Τα καλά και τα κακά που μας βρίσκουν δεν μας επηρεάζουν ανάλογα με το μέγεθός τους, παρά ανάλογα με την ευαισθησία μας.

(339, 464)

529.

Η κατεργαριά δεν είναι τίποτα άλλο παρά μια ασήμαντη επιδεξιότητα.

(125, 126)

530.

Μοιράζουμε επαίνους μόνο και μόνο για να επωφεληθούμε απ' αυτούς.

(143, 144, 146, 279, 356)

531.

Τα πάθη δεν είναι παρά οι διάφορες ορέξεις τής φιλαυτίας.

532.

Η υπερβολική βαρεμάρα χρησιμεύει στο να ξεβαρεθούμε.

533.

Επαινούμε και κατηγορούμε τα περισσότερα πράγματα επειδή είναι της μόδας να τα επαινούμε ή να τα κατηγορούμε.

534.

Πολλοί θέλουν να είναι ευσεβείς, κανένας όμως δεν θέλει να είναι ταπεινός.⁴⁷

(133, 254, 358, 536, 537)

535.

Le travail du corps délivre des peines de l'esprit, et c'est ce qui rend les pauvres heureux. (ÉD. 1693.)

536.

Les véritables mortifications sont celles qui ne sont point connues; la vanité rend les autres faciles. (ÉD. 1693.)

537.

L'humilité est l'autel sur lequel Dieu veut qu'on lui offre des sacrifices. (ÉD. 1693.)

538.

Il faut peu de choses pour rendre le sage heureux; rien ne peut rendre un fol content; c'est pourquoi presque tous les hommes sont misérables. (ÉD. 1693.)

539.

Nous nous tourmentons moins pour devenir heureux que pour faire croire que nous le sommes. (ÉD. 1693.)

540.

Il est bien plus aisé d'éteindre un premier désir que de satisfaire tous ceux qui le suivent. (ÉD. 1693.)

541.

La sagesse est à l'âme ce que la santé est pour le corps. (ÉD. 1693.)

542.

Les grands de la terre ne pouvant donner la santé du corps ni le repos d'esprit, on achète toujours trop cher tous les biens qu'ils peuvent faire. (ÉD. 1693.)

543.

Avant que de désirer fortement une chose, il faut examiner quel est le bonheur de celui qui la possède. (ÉD. 1693.)

544.

Un véritable ami est le plus grand de tous les biens et celui de tous qu'on songe le moins à acquérir. (ÉD. 1693.)

535.

Η σωματική εργασία λυτρώνει από τα πνευματικά βάσανα, κι αυτό είναι που κάνει ευτυχισμένους τούς φτωχούς.

536.

Πραγματικές ταπεινώσεις είναι εκείνες που μένουν άγνωστες· η ματαιοδοξία κάνει τις άλλες εύκολες.

(33, 254, 358, 534, 537)

537.

Η ταπεινοφροσύνη είναι ο βωμός πάνω στον οποίο ο Θεός θέλει να του προσφέρουν θυσίες.

(254, 358, 534)

538.

Αρκούν λίγα για να κάνουν ευτυχισμένο τον φρόνιμο· τίποτα δεν μπορεί να ικανοποιήσει έναν τρελλό, και για τούτο όλοι σχεδόν οι άνθρωποι είναι δυστυχισμένοι.

539.

Λιγότερο κοπιάζουμε για να γίνουμε ευτυχισμένοι, παρά για να κάνουμε τους άλλους να πιστέψουν πως είμαστε.

540.

Είναι πολύ ευκολότερο να σβύσουμε έναν πρώτο πόθο, παρά να ικανοποιήσουμε όλους όσους τον ακολουθούν.

541.

Η φρονιμάδα είναι για την ψυχή ό,τι κι η υγεία για το σώμα.

542.

Μια που οι δυνατοί τής Γης δεν μπορούν να μας δώσουν ούτε τη σωματική υγεία, ούτε την πνευματική γαλήνη, πληρώνουμε πάντα πάρα πολύ ακριβά όλα τ' άλλα καλά που μπορούν να κάνουν.

543.

Πριν ποθήσουμε έντονα ένα πράγμα, πρέπει να εξετάσουμε ποιά είναι η ευτυχία εκείνου που το έχει.

(439)

544.

Ο αληθινός φίλος είναι το μεγαλύτερο απ' όλα τ' αγαθά, κι εκείνο που σκεφτόμαστε το λιγότερο ν' αποκτήσουμε.

545.

Les amants ne voient les défauts de leurs maîtresses que lorsque leur enchantement est fini. (ÉD. 1693.)

546.

La prudence et l'amour ne sont pas faits l'un pour l'autre : à mesure que l'amour croît, la prudence diminue. (ÉD. 1693.)

547.

Il est quelquefois agréable à un mari d'avoir une femme jalouse : il entend toujours parler de ce qu'il aime. (ÉD. 1693.)

548.

Qu'une femme est à plaindre, quand elle a tout ensemble de l'amour et de la vertu ! (ÉD. 1693.)

549.

Le sage trouve mieux son compte à ne point s'engager qu'à vaincre. (ÉD. 1693.)

550.

Il est plus nécessaire d'étudier les hommes que les livres. (ÉD. 1693.)

551.

Le bonheur ou le malheur vont d'ordinaire à ceux qui ont le plus de l'un ou de l'autre. (ÉD. 1693.)

552.

Une honnête femme est un trésor caché ; celui qui l'a trouvé fait fort bien de ne s'en pas vanter. (ÉD. 1693.)

553.

Quand nous aimons trop, il est malaisé de reconnaître si l'on cesse de nous aimer. (ÉD. 1693.)

554.

On ne se blâme que pour être loué. (ÉD. 1693.)

555.

On s'ennuie presque toujours avec ceux que l'on ennuit. (ÉD. 1693.)

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

545.

Ο εραστής βλέπει τα ελαττώματα της ερωμένης του μονάχα όταν λυθούν τα μάγια της.

(330)

546.

Η φρόνηση κι ο έρωτας δεν είναι καμωμένοι για να ταιριάζουν. Όσο μεγαλώνει ο έρωτας, τόσο λιγοστεύει η φρόνηση.

547.

Είναι κάποτε ευχάριστο για έναν σύζυγο να έχει γυναίκα ζηλιάρα, γιατί ακούει πάντα να γίνεται λόγος για εκείνην που αγαπά.

548.

Πόσο αξιολύπητη είναι η γυναίκα όταν είναι συνάμα κι ερωτευμένη κι ενάρετη! ⁴⁸

549.

Ο φρόνιμος το βρίσκει συμφερότερο να μην μπλέκει παρά να νικά.

(634)

550.

Είναι αναγκαιότερο να μελετούμε τους ανθρώπους παρά τα βιβλία.

551.

Η ευτυχία είτε η δυστυχία πηγαίνουν συνήθως σ' εκείνους που έχουν ήδη με το παραπάνω από τη μια ή από την άλλη.

552.

Μια τίμια γυναίκα είναι κρυμμένος θησαυρός κι όποιος τον έχει βρει κάνει λαμπρά να μην παινεύεται γι' αυτό.

(368)

553.

Όταν εμείς αγαπούμε πάρα πολύ είναι δύσκολο να το καταλάβουμε πως έπαψαν να μας αγαπούν.

(335, 336, 348, 371, 557)

554.

Επικρίνουμε τον εαυτό μας μόνο και μόνο για να μας επαινέσουν.

(149, 184, 327, 383, 596, 609)

555.

Πλήττουμε σχεδόν πάντα μ' εκείνους που πλήττουν μαζί μας.

(304, 352)

556.

Il n'est jamais plus difficile de bien parler que quand on a honte de se taire. (ÉD. 1693.)

557.

Il n'est rien de plus naturel ni de plus trompeur que de croire qu'on est aimé. (ÉD. 1693.)

558.

Nous aimons mieux voir ceux à qui nous faisons du bien que ceux qui nous en font. (ÉD. 1693.)

559.

Il est plus difficile de dissimuler les sentiments que l'on a que de feindre ceux que l'on n'a pas. (ÉD. 1693.)

560.

Les amitiés renouées demandent plus de soins que celles qui n'ont jamais été rompues. (ÉD. 1693.)

561.

Un homme à qui personne ne plaît est bien plus malheureux que celui qui ne plaît à personne. (ÉD. 1693.)

562.

L'enfer des femmes, c'est la vieillesse. (St-Évremond.)

556.

Ποτέ δεν μας είναι τόσο δύσκολο να μιλήσουμε καλά, όσο όταν ντρεπόμαστε να σιωπάινουμε.

557.

Τίποτα δεν είναι φυσικότερο κι απατηλότερο από το να νομίζουμε πως μας αγαπούν.

(335, 336, 348, 371, 553)

558.

Προτιμούμε να βλέπουμε εκείνους που ευεργετούμε, παρά εκείνους που μας ευεργετούν.

559.

Είναι δυσκολότερο να κρύβουμε τα αισθήματα που έχουμε, παρά να προσποιούμαστε εκείνα που δεν έχουμε.

(70, 108)

560.

Όσοι ξαναφιλιώνουν πρέπει να προσέχουν τη φιλία τους περισσότερο από εκείνους που δεν τα χάλασαν ποτέ.

(286)

561.

Ό άνθρωπος που δεν του αρέσει κανένας είναι πολύ πιο δυστυχημένος απ' εκείνον που δεν αρέσει σε κανέναν.

562.

Η Κόλαση των γυναικών είναι τα γεφατειά.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

MAXIMES SUPPRIMÉES

ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΑΡΕΛΕΙΨΕ
ΤΕΛΙΚΑ Ο ΛΑ ΡΟΣΦΟΥΚΩ”

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

L'amour-propre est l'amour de soi-même et de toutes choses pour soi ; il rend les hommes idolâtres d'eux-mêmes, et les rendrait les tyrans des autres, si la fortune leur en donnait les moyens. Il ne se repose jamais hors de soi, et ne s'arrête dans les sujets étrangers que comme les abeilles sur les fleurs, pour en tirer ce qui lui est propre. Rien n'est si impétueux que ses désirs ; rien de si caché que ses desseins, rien de si habile que ses conduites ; ses souplesses ne se peuvent représenter, ses transformations passent celles des métamorphoses, et ses raffinements ceux de la chimie. On ne peut sonder la profondeur, ni percer les ténèbres de ses abîmes : là il est à couvert des yeux les plus pénétrants ; il y fait mille insensibles tours et retours ; là il est souvent invisible à lui-même ; il y conçoit, il y nourrit et il y élève, sans le savoir, un grand nombre d'affections et de haines ; il en forme de si monstrueuses que lorsqu'il les a mises au jour, il les méconnaît, ou il ne peut se résoudre à les avouer. De cette nuit qui le couvre naissent les ridicules persuasions qu'il a de lui-même : de là viennent ses erreurs, ses ignorances, ses grossièretés et ses niaiseries sur son sujet ; de là vient qu'il croit que ses sentiments sont morts lorsqu'ils ne sont qu'endormis, qu'il s'imagine n'avoir plus envie de courir dès qu'il se repose, et qu'il pense avoir perdu tous les goûts qu'il a rassasiés. Mais cette obscurité épaisse qui le cache à lui-même, n'empêche pas qu'il ne voie parfaitement ce qui est hors de lui : en quoi il est semblable à nos yeux, qui découvrent tout et sont aveugles seulement pour eux-mêmes. En effet, dans ses plus grands intérêts et dans ses plus importantes affaires, où la violence de ses souhaits appelle toute son attention, il voit, il sent, il entend, il imagine, il soupçonne, il pénètre, il devine tout, de sorte qu'on est tenté de croire que chacune de ses passions a une espèce de magie qui lui est propre. Rien n'est si intime et si fort que ses attachements, qu'il essaye de rompre inutilement à la vue des malheurs extrêmes qui le menacent ; cependant il fait quelquefois, en

Φιλαυτία είναι η αγάπη του εαυτού μας και των πάντων σχετικά με τον εαυτό μας. Κάνει τούς ανθρώπους να λατρεύουν σαν είδωλο τον εαυτό τους, και θα τους έκανε και τυράννους τών άλλων, αν η τύχη τούς έδινε τα μέσα. Δεν βγαίνει ποτέ έξω από τον εαυτό της και δεν σταματά ποτέ στα ξένα πράματα, παρά όσο κι οι μέλισσες στα λουλούδια, για να πάρει απ' αυτά ό,τι είναι δικό της.

Τίποτα δεν είναι ορμητικό όσο οι πόθοι της, τίποτα κρυμμένο όσο τα σχέδιά της, τίποτα επιδέξιο όσο οι τρόποι της. Οι ευστροφίες της είναι απερίγραπτες, οι μετασχηματισμοί της ανώτεροι από μεταμορφώσεις, κι οι φινέτσες της ξεπερνούν τις φινέτσες τής χημείας. Το βάθος τών αβύσσων της ανεξερεύνητο και τα σκοτάδια τους αδιαπέραστα. Εκεί μέσα είναι προφυλαγμένη κι από τα διαπεραστικότερα μάτια και κάνει χίλιους ανεπαίσθητους γύρους κι αλλογύρους. Εκεί μέσα η φιλαυτία είναι συχνά άορατη και στον ίδιο τον εαυτό της. Εκεί γεννά, ταΐζει κι ανατρέφει, δίχως να το ξέρει, πλήθος στοργές και μίση, και σχηματίζει μερικά τόσο τερατόμορφα που, όταν τα βγάζει στο φως, τα παίρνει για άλλα ή δεν μπορεί να το πάρει απόφαση να τα ομολογήσει. Απ' αυτή τη νυχτιά που τη σκεπάζει γεννιούνται οι γελοίες πεποιθήσεις που έχει για τον εαυτό της, απ' αυτό προέρχονται τα λάθη, οι άγνοιες, οι χυδαιότητες κι οι ανησιές της για ό,τι την αφορά. Απ' αυτό προέρχεται το ότι η φιλαυτία νομίζει πως τα αισθήματά της έχουν πεθάνει, ενώ δεν είναι παρά κοιμισμένα· το ότι, μόλις σταθεί να ξαποστάσει, φαντάζεται πως δεν έχει πια όρεξη να τρέξει, και τ'ότι πιστεύει πως έχασε όλες τις ορέξεις της πού τις έχει χορτασμένες.

Αυτό όμως το πηχτό σκοτάδι, που την κρύβει κι από τον εαυτό της, δεν την εμποδίζει να βλέπει στην εντέλεια όλα όσα είναι έξω της. Σ' αυτό μοιάζει με τα μάτια μας, που όλα τα διακρίνουν και μόνο για τον εαυτό τους είναι τυφλά. Πραγματικά, στα μεγαλύτερά της συμφέροντα και στις σημαντικότερες υποθέσεις της, εκεί που η σφοδρότητα των πόθων της απαιτεί όλη την προσοχή της, η φιλαυτία όλα τα βλέπει, τα νοιώθει, τ' ακούει, τα φαντάζεται, τα υποψιάζεται· μπαίνει σε όλα, τα μαντεύει όλα, σε τρόπο που έχει κανέναν τον πειρασμό να πιστέψει πως το καθένα από τα πάθη της

peu de temps et sans aucun effort, ce qu'il n'a pu faire avec tous ceux dont il est capable dans le cours de plusieurs années : d'où l'on pourrait conclure assez vraisemblablement que c'est par lui-même que ses désirs sont allumés, plutôt que par la beauté et par le mérite de ses objets ; que son goût est le prix qui les relève et le fard qui les embellit ; que c'est après lui-même qu'il court, et qu'il suit son gré, lorsqu'il suit les choses qui sont à son gré. Il est tous les contraires : il est impérieux et obéissant, sincère et dissimulé, miséricordieux et cruel, timide et audacieux. Il a de différentes inclinations, selon la diversité des tempéraments qui le tournent et le dévouent tantôt à la gloire, tantôt aux richesses, et tantôt aux plaisirs ; il en change selon le changement de nos âges, de nos fortunes et de nos expériences, mais il lui est indifférent d'en avoir plusieurs ou de n'en avoir qu'une, parce qu'il se partage en plusieurs et se ramasse en une, quand il le faut, et comme il lui plaît. Il est inconstant, et outre les changements qui viennent des causes étrangères, il y en a une infinité qui naissent de lui et de son propre fonds ; il est inconstant d'inconstance, de légèreté, d'amour de nouveauté, de lassitude et de dégoût ; il est capricieux, et on le voit quelquefois travailler avec le dernier empressement, et avec des travaux incroyables, à obtenir des choses qui ne lui sont point avantageuses, et qui même lui sont nuisibles, mais qu'il poursuit parce qu'il les veut. Il est bizarre, et met souvent toute son application dans les emplois les plus frivoles ; il trouve tout son plaisir dans les plus fades, et conserve toute sa fierté dans les plus méprisables. Il est dans tous les états de la vie et dans toutes les conditions ; il vit partout et il vit de tout, il vit de rien ; il s'accommode des choses et de leur privation ; il passe même dans le parti des gens qui lui font la guerre, il entre dans leurs desseins, et ce qui est admirable, il se hait lui-même avec eux, il conjure sa perte, il travaille même à sa ruine ; enfin il ne se soucie que d'être, et pourvu qu'il soit, il veut bien être son ennemi. Il ne faut donc pas s'étonner s'il se joint quelquefois à la plus rude austérité, et s'il entre si hardiment en société avec elle pour se détruire, parce que, dans le même temps qu'il se ruine en un endroit, il se rétablit en un autre ; quand on pense qu'il quitte son plaisir, il ne fait que le suspendre ou le changer, et lors même qu'il est vaincu et qu'on croit en être défait,

έχει κάποια δική του μαγική δύναμη. Τίποτα δεν είναι πιο στενό και πιο δυνατό από τους δεσμούς της, που μάταια προσπαθεί να τους κόψει, βλέποντας τις φοβερότατες δυστυχίες που την απειλούν. Ωστόσο, κάνει κάποτε, μέσα σε λίγον καιρό και χωρίς καμιά προσπάθεια, ό,τι δεν κατόρθωσε με όλες τις προσπάθειες που είναι ικανή να κάνει μέσα σε πολλά χρόνια. Απ' αυτό θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε με αρκετή αληθοφάνεια, πως τους πόθους της τους ανάβει η ίδια η φιλαυτία μάλλον παρά η ωμορφιά κι η αξία τών πραγμάτων που ποθεί· πως το γούστο της είναι η τιμή που τα εξυψώνει και το φτιασίδι που τα ωμορφαίνει· πως κυνηγά τον εαυτό της κι ακολουθεί το κέφι της όταν ακολουθεί τα πράγματα που είναι του κεφιού της.

Η φιλαυτία είναι όλα τ' αντίθετα: είναι επιτακτική και υπάκουη, γεμάτη ειλικρίνεια και γεμάτη κρυψίνοια, πονόψυχη και σκληρή, ντροπαλή και τολμηρή. Έχει διάφορες ροπές, αναλόγως την ποικιλία τών ιδιοσυγκρασιών της, που τη στρέφουν και την αφιερώνουν κάποτε στη δόξα, κάποτε στα πλούτη και κάποτε στις απολαύσεις, και τις αλλάζει όσο αλλάζουν οι ηλικίες μας, οι τύχες μας, οι πείρες μας· της είναι όμως αδιάφορο να έχει πολλές ροπές ή να έχει μόνο μια, γιατί μπορεί να μοιραστεί σε πολλές, ή και να μαζευτεί σε μια, όταν είναι ανάγκη, κι όπως της αρέσει. Είναι άστατη, κι εκτός από τις αλλαγές της, που προέρχονται από τις ξένες αιτίες, υπάρχουν κι άπειρες που γεννιούνται από τη φιλαυτία την ίδια κι από την ουσία της. Είναι άστατη από αστασία, από ελαφρότητα, από αγάπη τού καινούριου⁵¹, από κόπωση, από αηδία. Είναι καπριτσιόζα, και τη βλέπουμε κάποτε να δουλεύει, με υπέρτατο ζήλο και με απίστευτες προσπάθειες, για να πετύχει πράγματα που δεν τη συμφέρουν καθόλου και που της είναι μάλιστα κι επιζήμια, μα που τα επιδιώκει επειδή τα θέλει. Είναι αλλόκοτη, και βάζει συχνά όλη της την επιμέλεια στις πιο επιπόλαιες ασχολίες. Ευχαριστείται απόλυτα με τις πιο άνούσιες, και διατηρεί όλη της την περηφάνεια και στις πιο αξιοκαταφρόνητες. Υπάρχει σε όλες τις καταστάσεις τής ζωής και σε όλες τις περιστάσεις, ζει παντού κι απ' όλα, ζει και με το τίποτα. Συνειθίζει και με τα πράγματα και με τη στέρησή τους. Περνά μάλιστα και στο στρατόπεδο εκείνων που την πολεμούν, παίρνει μέρος στα σχέδιά τους, και, πράγμα αξιοθαύμαστο, μισεί τον εαυτό της μαζί τους, συνωμοτεί για τον χαμό της, κι εργάζεται μάλιστα για την καταστροφή της. Τέλος, μόνη τής φιλαυτίας έγνοια είναι να υπάρχει, και, φτάνει να υπάρχει, δέχεται πρόθυμα να είναι κι εχθρός τού εαυτού της. Δεν πρέπει λοιπόν να παραξενευόμαστε αν σμίγει κάποτε με την πιο τραχειά αυστηρότητα, κι αν συνεταιρίζεται τόσο τολμηρά μαζί της για

on le retrouve qui triomphe dans sa propre défaite. Voilà la peinture de l'amour-propre, dont toute la vie n'est qu'une grande et longue agitation; la mer en est une image sensible, et l'amour-propre trouve dans le flux et le reflux de ses vagues continuelles une fidèle expression de la succession turbulente de ses pensées et de ses éternels mouvements. (1665, n° 1.)

564.

Toutes les passions ne sont autre chose que les divers degrés de la chaleur et de la froideur du sang. (1665, n° 13.)

565.

La modération dans la bonne fortune n'est que l'appréhension de la honte qui suit l'emportement, ou la peur de perdre ce que l'on a. (1665, n° 18.)

566.

La modération est comme la sobriété: on voudrait bien manger davantage, mais on craint de se faire mal. (1665, n° 21.)

567.

Tout le monde trouve à redire en autrui ce qu'on trouve à redire en lui. (1655, n° 33.)

568.

L'orgueil, comme lassé de ses artifices et de ses différentes métamorphoses, après avoir joué tout seul tous les personnages de la comédie humaine, se montre avec un visage naturel, et se découvre par la fierté: de sorte qu'à proprement parler, la fierté est l'éclat et la déclaration de l'orgueil. (1665, n° 37.)

569.

La complexion qui fait le talent pour les petites choses est contraire à celle qu'il faut pour le talent des grandes. (1665, n° 51.)

570.

C'est une espèce de bonheur de connaître jusqu'à quel point on doit être malheureux. (1665, n° 53.)

να καταστρέψει τον εαυτό της. Γιατί, τη στιγμή που η φιλαυτία καταστρέφεται σ'ένα σημείο, ανορθώνεται σ'ένα άλλο. Όταν νομίζουμε πως παραιτά την απόλαυσή της, δεν κάνει παρά να τη διακόπτει ή να την αλλάζει. Κι όταν ακόμα είναι νικημένη και νομίζουμε πως την ξεφορτωθήκαμε, την ξαναβρίσκουμε να θριαμβεύει μέσα στην ίδια της την ήττα. Αυτή είναι η εικόνα τής φιλαυτίας, που όλη της η ζωή δεν είναι παρά μια μεγάλη και μακρόχρονη ταραχή. Η θάλασσα είναι μια αισθητή εικόνα της, κι η φιλαυτία βρίσκει μέσα στην άμπωτη και την παλίρροια των συνεχών της κυμάτων μια πιστή έκφραση της πολυτάραχης διαδοχής τών σκέψεων και των αιώνιων της κινήσεων.

564. Όλα τα πάθη δεν είναι τίποτα άλλο παρά οι διάφοροι βαθμοί τής ζέστης και της κρυάδας τού αίματος.

(5, 44, 297, 368)

565. Η μετριοπάθεια στην καλοτυχία δεν είναι παρά ο φόβος τής ντροπής που ακολουθεί την παραφορά, ή ο φόβος μη χάσουμε ό,τι έχουμε.

(17, 18, 293)

566. Η μετριοπάθεια είναι σαν την εγκράτεια: θα το θέλαμε πολύ να φάμε περισσότερο, φοβούμαστε όμως μη μας πειράξει.

(595, 593)

567. Ο καθένας βρίσκει να επικρίνει στον άλλον ό,τι οι άλλοι βρίσκουν να επικρίνουν σ' αυτόν.

(507)

568. Η αλαζονεία, σαν αποσταμένη από τα τεχνάσματα και τις διάφορες μεταμορφώσεις της, αφού παίξει ολομόναχη όλους τούς ρόλους τής ανθρωπίνης κωμωδίας, φανερώνεται με πρόσωπο φυσικό και ξεσκεπάζεται με την περηφάνεια. Σε τρόπο που, για να μιλήσουμε καθαρά, η περηφάνεια είναι το ξέσπασμα κι η εκδήλωση της αλαζονείας.

569. Η ιδιοσυγκρασία που κάνει το ταλέντο για τα μικροπράγματα είναι αντίθετη από κείνη που χρειάζεται στο ταλέντο για τα μεγάλα.

570. Το να μάθεις ως πού πρόκειται να φτάσει η δυστυχία σου, είναι κι αυτό ένα είδος ευτυχίας.

(41)

571.

Quand on ne trouve pas son repos en soi-même, il est inutile de le chercher ailleurs. (1665, n° 55, et 1666, n° 49.)

572.

On n'est jamais si malheureux qu'on croit, ni si heureux qu'on avait espéré. (1665, n° 59.)

573.

On se console souvent d'être malheureux par un certain plaisir qu'on trouve à le paraître. (1665, n° 60.)

574.

Il faudrait pouvoir répondre de sa fortune, pour pouvoir répondre de ce que l'on fera. (1665, n° 70.)

575.

Comment peut-on répondre de ce qu'on voudra à l'avenir, puisque l'on ne sait pas précisément ce que l'on veut dans le temps présent ? (1665, n° 74.)

576.

L'amour est à l'âme de celui qui aime ce que l'âme est au corps qu'elle anime. (1665, n° 77.)

577.

Comme on n'est jamais en liberté d'aimer ou de cesser d'aimer, l'amant ne peut se plaindre avec justice de l'inconstance de sa maîtresse, ni elle de la légèreté de son amant. (1665, n° 81. — 1666, n° 72. — 1671 et 1675, n° 71.)

578.

La justice n'est qu'une vive appréhension qu'on ne nous ôte ce qui nous appartient ; de là vient cette considération et ce respect pour tous les intérêts du prochain, et cette scrupuleuse application à ne lui faire aucun préjudice. Cette crainte retient l'homme dans les bornes des biens que la naissance ou la fortune lui ont donnés ; et sans cette crainte, il ferait des courses continuelles sur les autres. (1665, n° 88.)

571.

Όταν δεν βρίσκεις την ησυχία σου μέσα σου, είναι περιττό να τη γυρεύεις άλλού.

572.

Ποτέ δεν είμαστε όσο δυστυχισμένοι νομίζουμε, ούτε κι όσο ευτυχισμένοι είχαμε ελπίσει.

(49)

573.

Συχνά παρηγοριούμαστε για τη δυστυχία μας, χάρη σε κάποια ευχαρίστηση που νοιώθουμε να φαινόμαστε δυστυχισμένοι.

(50)

574.

Για να μπορέσουμε να εγγυηθούμε για το τί θα κάνουμε θα έπρεπε να μπορούμε να εγγυηθούμε για την τύχη μας.

575.

Πώς μπορούμε να εγγυηθούμε για το τι θα θελήσουμε αύριο, μια που δεν ξέρουμε καλά - καλά τί θέλουμε σήμερα ;

(275)

576.

Ο έρωτας είναι για την ψυχή εκείνου που αγαπά ό,τι κι η ψυχή για το κορμί που εμπυχώνει.

577.

Μια που δεν είναι ποτέ κανένας ελεύθερος ν' αγαπήσει ή να πάψει ν' αγαπά, ο εραστής δε μπορεί να έχει δίκιο να παραπονευθεί για την αστασία τής ερωμένης του, ούτε κι εκείνη για την ελαφρότητά του.

(175, 176, 177)

578.

Το αίσθημα δικαιοσύνης δεν είναι παρά ένας έντονος φόβος μή μας αφαιρέσουν ό,τι μας ανήκει. Από τούτο προέρχεται αυτή η υπόληψη κι ο σεβασμός μας για όλα τα συμφέροντα του γείτονα, κι η ευσυνείδητή μας προσήλωση στο να μην τον βλάψουμε σε τίποτα. Αυτός ο φόβος είναι που συγκρατεί τον άνθρωπο μέσα στα όρια των κτημάτων που του έδωσαν η γενιά, είτε η τύχη, και δίχως αυτόν τον φόβο ο καθένας θα έκανε συνεχώς επιδρομές στα ξένα κτήματα.

(78, 580)

579.

La justice, dans les juges qui sont modérés, n'est que l'amour de leur élévation. (1665, n° 89.)

580.

On blâme l'injustice, non pas par l'aversion que l'on a pour elle, mais pour le préjudice que l'on en reçoit. (1665, n° 90.)

581.

Quand nous sommes las d'aimer, nous sommes bien aises qu'on nous devienne infidèle, pour nous dégager de notre fidélité. (1665, n° 96. — 1666, n° 84. — 1671 et 1775, n° 83.)

582.

Le premier mouvement de joie que nous avons du bonheur de nos amis ne vient ni de la bonté de notre naturel, ni de l'amitié que nous avons pour eux : c'est un effet de l'amour-propre qui nous flatte de l'espérance d'être heureux à notre tour, ou de retirer quelque utilité de leur bonne fortune. (1665, n° 97.)

583.

Dans l'adversité de nos meilleurs amis, nous trouvons toujours quelque chose qui ne nous déplaît pas. (1665, n° 99.)

584.

Comment prétendons-nous qu'un autre garde notre secret, si nous ne pouvons le garder nous-mêmes ? (1665, n° 100. — 1666, n° 88. — 1671 et 1675, n° 87.)

585.

L'aveuglement des hommes est le plus dangereux effet de leur orgueil : il sert à le nourrir et à l'augmenter, et nous ôte la connaissance des remèdes qui pourraient soulager nos misères et nous guérir de nos défauts. (1665, n° 102.)

586.

On n'a plus de raison, quand on n'espère plus d'en trouver aux autres. (1665, n° 103.)

579.

Για τον μετριοπαθή δικαστή η δικαιοσύνη δεν είναι τίποτα άλλο παρά η αγάπη τής προαγωγής του.

580.

Κατηγορούμε την αδικία, όχι επειδή την αποστρεφόμαστε παρά επειδή μας ζημιώνει.

(78, 578)

581.

Όταν αποστάσουμε ν' αγαπούμε, είμαστε πολύ ευχαριστημένοι να μας κάνουν απιστίες για ν' απαλλαγούμε από την υποχρέωση να είμαστε πιστοί.

582.

Η πρώτη κίνηση χαράς που έχουμε για την ευτυχία τών φίλων μας δεν προέρχεται ούτε από τη φυσική καλωσύνη μας, ούτε κι από τη φιλία που έχουμε γι' αυτούς. Είναι αποτέλεσμα της φιλαυτίας μας, που μας κολακεύει με την ελπίδα πως θα έλθει κι η σειρά μας να ευτυχήσουμε, ή πως κάποιο όφελος βγάλουμε από την καλοτυχία τους.

583.

Στην κακοτυχία τών καλύτερων φίλων μας βρίσκουμε πάντα κάτι που δεν μας είναι δυσάρεστο.

(235, 521)

584.

Πώς έχουμε την αξίωση να φυλάξει το μυστικό μας ένας άλλος, αν δεν μπορούμε να το φυλάξουμε εμείς οι ίδιοι;

585.

Η τύφλωση των ανθρώπων είναι η πιο επικίνδυνη συνέπεια της αλαζονείας τους. Χρησιμεύει στο να την τρέφει και να την αυξάνει, και μας κάνει να μην ξέρουμε πια τα γιατρικά που θα μπορούσαν ν' ανακουφίσουν τα βάσανά μας και να μας γιατρέψουν από τα ελαττώματά μας.

586.

Δεν έχουμε πια μυαλό όταν δεν ελπίζουμε πια να βρούμε μυαλό στους άλλους.